

**10 wskazówek na stworzenie
naturalnego ogrodu jadalnego,
który wspiera bioróżnorodność
i jest przyjazny dla środowiska.**

Ogród naturalny to przestrzeń, gdzie ludzie mogą uprawić swoje jedzenie bez użycia chemii i jednocześnie wspierać przyrodę. Taki ogród wymaga mniej pielęgnacji. Przyciąga różnorodne gatunki owadów, ptaków i innych zwierząt, wspierając bioróżnorodność.

Dla społeczności lokalnej ogród naturalny staje się źródłem edukacji ekologicznej. Integruje sąsiadów, promując działania na rzecz przyrody i zrównoważonego rozwoju.

Autorem wszystkich zdjęć jest
Bogdan Kasperski, Anielskie Ogrody

Sadź rośliny rodzime.

Rodzime rośliny wspierają ekosystem ogrodu. Często nie trzeba się nimi opiekować, „rosną same”, ponieważ są doskonale dostosowane do lokalnych warunków klimatycznych, glebowych i hydrologicznych. Wymagają mniej wody i nawożenia, są łatwe w uprawie i odporne.

Są domem dla lokalnych gatunków zwierząt. Są źródłem pożywienia dla owadów, ptaków, ssaków i innych dzikich zwierząt. Stanowią integralną część naturalnych cykli ekologicznych i wspierają stabilność ekosystemu Twojego ogrodu. Wspierają lokalne gatunki np. różnego rodzaju zapylacze, takie jak różne gatunki pszczoł i motyli, co jest kluczowe dla zachowania bioróżnorodności.

Dzięki sadzeniu w ogrodzie roślin rodzimych jest duża szansa, że różnego rodzaju owady, które mogłyby się zainteresować Twoimi uprawami warzyw, owoców i kwiatów pochodzących z innych rejonów świata, skierują swoją uwagę na znane im, lubiane rośliny rodzime.

Przykłady rodzimych gatunków, które warto mieć w ogrodzie: pokrzywa, babka płesznik, kończyna, żywokost, rumianek, krwawnik, wierzba krucha, sosna, brzoza, dąb, klon pospolity, czarny bez, śliwa tarnina, lipa drobnolistna.

Sadź żywopłoty i stawiaj suche murki.

Żywopłoty z krzewów i małych drzew stanowią naturalne bariery, schronienie i pożywienie dla dzikich zwierząt. Pomagają w zatrzymywaniu wiatru, a w efekcie przesuszaniu ogrodu i erozji gleby.

Warto sadzić żywopłoty mieszane. Dzięki temu, nawet jak jakiś krzew, drzewo zachoruje, wypadnie, to nie widać „dziur”. Gatunki z których warto robić żywopłoty to: wierzba krucha, ligustr pospolity, lilak (bez), dzika róża, sosna, klon, berberys, cis pospolity, leszczyna pospolita, grab, świerk, śliwa tarnina, głóg jednoszyjkowy, jarząb pospolity i inne.

Suche murki z gałęzi osłaniają od wiatru i są siedliskiem dla owadów i płazów. Są doskonałym siedliskiem dla jaszczurek, zaskrońców, ptaków i wielu przeróżnych owadów.

Ściółkuj.

Przykrywanie gleby ściółką (taką jak liście, siano, słoma, trociny, zrębki, kora, kompost) pomaga zatrzymać wilgoć, ogranicza wzrost chwastów i poprawia jakość gleby poprzez rozkład organicznych materiałów.

Oślonięta gleba się mniej nagrzewa w słoneczne dni i w efekcie nie przesusza. Ściółka namaka wodą i zatrzymuje ją. Mikroorganizmy glebowe mają czym się odżywiać.

Ściółkując zmniejszysz ilość pracy w ogrodzie. Chwasty (czyli rośliny niepożądane w danym miejscu) mają trudność, aby przebić się przez ściółkę i nie rosną z braku światła, lub rosną słabo i łatwo je wyrwać. Wyrwane ze ściółki chwasty możesz odłożyć na wierzch ściółki (metoda: wyrwij i odłóż tam, gdzie rośło).

4

Zbieraj deszczówkę i oszczędzaj wodę.

To, że warto zbierać deszczówkę wie już chyba każdy.

Deszczówka jest naturalnie miękka i nie zawiera chloru. Dzięki temu jest idealna do podlewania roślin, nie zakwasza gleby i nie gromadzi soli, co może być szkodliwe dla roślin.

Deszczówka ma zazwyczaj temperaturę podobną jak otoczenie, co jest bardziej odpowiednie dla roślin, ponieważ nie szokuje korzeni. Niektóre rośliny, szczególnie ciepłolubne, takie jak np. ogórki, dynie, cukinie, arbuzy, patisony, melony, uwielbiają jak się je podlewa ciepłą, odstaną deszczówką. Pięknie wtedy rosną.

Wykorzystanie deszczówki zmniejsza zużycie wody pitnej, co jest korzystne zarówno dla Twojego portfela, jak i dla zasobów wodnych.

Systemy zbierania deszczówki są łatwe do zainstalowania i mogą znacząco obniżyć rachunki za wodę, zwłaszcza w sezonie letnim, gdy zapotrzebowanie na wodę do podlewania jest największe. Zebrana deszczówka może też być zbiawiona w okresach, kiedy występują zakazy używania wody pitnej do podlewania ogrodów.

Są różne systemy zbierania deszczówki. Prosty system składa się z beczki umieszczonej pod rynną i konewki. Bardziej zaawansowany ze zbieraka montowanego w rynnie z węzłem do zbiornika typu mauser, pompą i węzłem. Zaawansowany system może obejmować zbiorniki podziemne, filtry, pompy i systemy dystrybucji wody.

Zbiornik warto umieścić możliwie blisko ogrodu. Dobrze, żeby miał pokrywę, która zapobiega wpadaniu liści i owadów. Warto też zainstalować filtr na wylocie ze zbiornika, aby zapobiec przedostawaniu się zanieczyszczeń do instalacji. Bezpieczniej jest też, gdy zbiornik ma system przelewowy, który odprowadzi nadmiar wody, gdy jest pełny.

Kompostuj.

Kompostowanie resztek kuchennych i wszelkich innych materiałów organicznych to mądry sposób na utrzymywanie ogrodu w dobrej kondycji. Kompost dostarcza naturalnych składników odżywczych dla roślin, poprawia strukturę gleby i zwiększa jej zdolność do zatrzymywania wody.

Dzięki kompostowaniu zmniejszasz ilość odpadów trafiających na wysypiska, co przyczynia się do redukcji emisji metanu, gazu cieplarnianego powstającego podczas rozkładu organicznych odpadów w warunkach beztlenowych.

Istnieje kilka metod kompostowania, które można dostosować do dostępnej przestrzeni i potrzeb. Kompostowanie w pryzmach polega na odpowiednim układaniu warstw materiałów organicznych bezpośrednio na ziemi, co jest prostym i efektywnym sposobem, szczególnie w większych ogrodach. Kompostowanie w pojemnikach jest bardziej uporządkowane i estetyczne, sprawdza się w mniejszych ogrodach lub na podwórkach miejskich. Kompostowanie w systemach obrotowych (kompostowniki bębnowe) umożliwia łatwe mieszanie i przyspiesza proces rozkładu. Kompostowanie bokashi to metoda fermentacji beztlenowej, która jest doskonała do małych przestrzeni (można ją stosować w mieszkaniu) i umożliwia kompostowanie również produktów zwierzęcych.

Stwórz mały staw lub oczko wodne.

Stworzenie oczka wodnego jest stosunkowo proste i można je dostosować do każdej wielkości ogrodu. Nawet niewielkie oczko wodne może przynieść znaczne korzyści ekologiczne, zwiększając bioróżnorodność i wprowadzając element naturalności do Twojego ogrodu.

Posiadanie stawu w ogrodzie przynosi wiele korzyści, szczególnie dla bioróżnorodności. Taki element wodny staje się siedliskiem dla wielu gatunków dzikiej przyrody, w tym ryb, żab, traszek, węży, ważek i ptaków, które przyciąga woda. Wprowadzenie stawu do ogrodu pomaga wielu gatunkom zwierząt i roślin.

Rośliny wodne, jak lilie wodne i trzciny, pomagają w oczyszczaniu wody, absorbując nadmiar składników odżywczych.

Staw w ogrodzie może działać jako naturalny regulator mikroklimatu, poprawiając wilgotność powietrza i łagodząc ekstremalne temperatury.

Mały staw to także świetna okazja do edukacji, zwłaszcza dla dzieci, które mogą obserwować życie wodne i uczyć się o znaczeniu wody.

7

Posiej i posadź rośliny dla owadów zapylających.

Zapylanie to kluczowy proces, w którym pyłek z pręcika jednego kwiatu przenoszony jest na znamie słupek innego, co prowadzi do powstania nasion. Dzięki temu rośliny mogą się rozmnażać i zachować różnorodność genetyczną. Większość roślin nasiennych, bo aż 87%, jest zależna od zapylania przez zwierzęta. Owady, takie jak pszczoły, motyle, muchówki i chrząszcze, odgrywają w tym procesie główną rolę, wpływając na plonowanie wielu roślin uprawnych.

W Polsce najważniejszymi zapylaczami są pszczoły i inne owady z nadrodziny Apoidea. Są one doskonale przystosowane do przenoszenia pyłku i skutecznie zapylają wiele gatunków roślin. Inne owady, takie jak muchówki, motyle i chrząszcze, również przyczyniają się do zapylania.

W Polsce występuje wiele gatunków pszczół, ale najczęściej spotykane to:

- Pszczoła miodna – najbardziej znany gatunek, hodowany w ulach dla miodu, wosku i innych produktów pszczelich.
- Murarka ogrodowa – pszczoła samotnica, która chętnie gniazduje w naturalnych otworach, takich jak puste łodygi roślin, pęknięcia w drewnie, szczeliny w murach. Jest bardzo efektywnym zapylaczem w ogrodach.
- Trzmiel ziemny – duży, gęsto owłosiony trzmiel, który często zakłada gniazda w ziemi.
- Trzmiel rudy – trzmiel o rudawym odwłoku, spotykany na łąkach i w ogrodach.
- Pszczolinka ruda – pszczoła samotnica, która preferuje gniazdowanie w ziemi, często spotykana w ogrodach i parkach.

Zapylacze i mają kluczowe znaczenie dla bioróżnorodności oraz produkcji rolniczej w Polsce. Dlatego warto tworzyć w ogrodzie przyjazne środowisko dla tych owadów, sadząc różnorodne rośliny kwitnące przez cały sezon.

Stosuj techniki agroleśnictwa.

Stosowanie naturalnych technik agroleśnictwa w ogrodzie przynosi wiele korzyści, zarówno dla roślin, jak i dla środowiska. Agroleśnictwo, czyli łączenie upraw rolnych z drzewami i krzewami, poprawia bioróżnorodność, co prowadzi do zdrowszego ekosystemu. Drzewa i krzewy dostarczają schronienia dla owadów zapylających, ptaków i innych pożytecznych zwierząt, które wspierają naturalną kontrolę szkodników.

Korzenie drzew stabilizują glebę, zmniejszając erozję, a ich opadające liście wzbogacają ją w substancje organiczne, poprawiając jej strukturę i żyzność. Cień rzucany przez drzewa chroni delikatniejsze rośliny przed nadmiernym nasłonecznieniem i utratą wilgoci, co jest szczególnie ważne w upalne dni. Systemy korzeniowe drzew pomagają również w retencji wody, co może zmniejszyć potrzebę nawadniania.

Drzewa i krzewy w ogrodzie mogą działać jako naturalne bariery wiatrowe, chroniąc rośliny uprawne przed silnymi podmuchami wiatru. Różnorodność roślinna w agroleśnictwie zmniejsza ryzyko chorób i szkodników, gdyż niektóre gatunki mogą działać odstraszaюще na niepożądane owady. Ponadto, drzewa owocowe w systemie agroleśnictwa dostarczają dodatkowych plonów, takich jak owoce czy orzechy, co zwiększa wydajność ogrodu.

Wprowadzenie agroleśnictwa do ogrodu sprzyja tworzeniu bardziej zrównoważonego i odpornego na zmiany klimatu systemu upraw. Dzięki temu ogród staje się miejscem harmonii między roślinami, zwierzętami i człowiekiem.

Uprawiaj rośliny w polikulturach.

Uprawianie roślin w polikulturach to doskonały sposób na prowadzenie ekologicznego i naturalnego ogrodu. Polikultura polega na sadzeniu w jednym miejscu różnych gatunków roślin, co zwiększa bioróżnorodność i korzystnie wpływa na zdrowie gleby oraz roślin. Różnorodne rośliny wspierają się nawzajem, tworząc zrównoważony ekosystem, który jest bardziej odporny na szkodniki i choroby.

W polikulturach niektóre rośliny mogą działać odstraszająco na szkodniki, co zmniejsza potrzebę stosowania chemicznych pestycydów. Na przykład, sadząc cebulę obok marchwi, można odstraszyć połyśnicę marchwiankę, a nagietek posadzony wśród warzyw odstrasza mszyce.

Ponadto, różne rośliny mają różne wymagania pokarmowe, co zapobiega wyczerpywaniu gleby z określonych składników odżywczych. Rośliny strączkowe, takie jak groch czy fasola, wzbogacają glebę w azot, co korzystnie wpływa na inne rośliny rosnące w ich pobliżu.

Uprawa roślin w polikulturach sprzyja także lepszemu zarządzaniu przestrzenią w ogrodzie, pozwalając na maksymalne wykorzystanie dostępnej powierzchni. Różnorodność roślin przyciąga owady zapylające, co zwiększa plony i poprawia zdrowie roślin.

Polikultura pomaga również w zatrzymywaniu wilgoci w glebie, gdyż gęsto rosnące rośliny chronią ją przed nadmiernym parowaniem. Wprowadzenie polikultur do ogrodu to krok w kierunku bardziej zrównoważonego i ekologicznego ogrodnictwa, które przynosi korzyści zarówno dla roślin, jak i dla środowiska. Dzięki temu ogród staje się bardziej produktywny, zdrowy i przyjazny dla różnorodnych form życia.

Twórz jak najwięcej dzikich obszarów.

Tworzenie obszarów w ogrodzie bez ingerencji człowieka to kluczowy element ekologicznego i naturalnego ogrodnictwa. Pozostawiając część ogrodu nietkniętą, pozwalasz naturze na swobodny rozwój, co sprzyja bioróżnorodności i zdrowiu ekosystemu. Dzika roślinność wspiera naturalne procesy w ogrodzie.

Nie kosząc, nie wycinając ani nie przewracając ziemi, dajesz szansę na rozwój roślinom rodzimym, które są najlepiej przystosowane do lokalnych warunków. Dzika roślinność tworzy naturalne schronienie i źródło pokarmu dla wielu organizmów, co sprzyja zrównoważonemu ekosystemowi. Ponadto, takie obszary pomagają w naturalnej retencji wody, zapobiegając erozji gleby i poprawiając jej strukturę.

Wprowadzenie naturalnych obszarów w ogrodzie pozwala również na obserwację i naukę o naturalnych procesach ekologicznych. Możesz zobaczyć, jak rośliny i zwierzęta współdziałają ze sobą bez ingerencji człowieka. To doskonała okazja, by nauczyć się więcej o lokalnej florze i faunie oraz zrozumieć ich znaczenie dla środowiska.

Tego typu obszary są również estetycznie atrakcyjne, dodając naturalnego uroku i dzikości do ogrodu. Mogą one stać się oazą spokoju i relaksu, gdzie można odpocząć i cieszyć się pięknem natury. Tworzenie nietkniętych przez człowieka miejsc w ogrodzie to krok w kierunku bardziej zrównoważonego i ekologicznego stylu życia, który przynosi korzyści zarówno dla nas, jak i dla przyszłych pokoleń.